

ОИЛЕС ЭССЕМІЯТ

ВА

Oila va jamiyat

24

сон

12 июн —
18 июн
2002 ийл

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик куни — 1991 ийл 1 сентябрдан чиқа бошлаган

Муассислар: Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

Қўлмурдаган Қўлр оғар

Бухоро вилояти, Фиждуон туманидағи "Файз" фирмаси раҳбари Рустам Файзиев дастлаб ўз ишини банкдан 20 миллион сўм кредит олишидан бошлади. Жамоа хўжалигига қарашли қаровсиз бир ерни сотиб олиб, оиласи билан парваришлади. Турли хил мева-ли даражатлар экиб, қолган кисмига 50 бош корамол учун бошлана тикилади.

- Бу ишларни йўлга кўйиб олиш осон бўлмади, - дейди оиласи Музайям опа. - Рустам ака бир ишни бошлаб кўйидилар-ми, тамом, уни охирига етказмагунча тинчимайдилар.

Дастлаб давлатдан олинган 5ектар ер 36 гектарни, 50 бош корамол сони 285 тани ташкил этган бўлса, кейин-рок уларнинг ёнига 450 бош кўй-кўзи, 100 та чўчқа, 50 та парранда кўшилди. Ўз имкониятларини кенгайтириб борган Рустам ака колбаса цехини ҳам очишга муввафак бўлди.

Тадбиркор ўз ишини ҳоллопик билан олиб борар экан, унинг атрофида яхши инсонлар кўпаяверади, ишида унум бўлади. Рустам ака бир нечта бо-

лалар боғчаси, мактаб интернатлари, кўзи ожизлар жамиятини ўз оталиғида олди. Ҳавз қишлоғидаги Ҳамза номли 54-мактаб учун спорт зали куриб, уни керакли анжомлар билан таъминлайди. Озиқ-овқат магазини куриб, бир неча қиз-жонварларни иш билан таъминлаша ёришида. Нодира-бегим маҳалласидаги қариялар чойхонаси олдига 400 кишига мўлжаллаб мўъказигина масжид барпо эттиди.

Қишлоқ қабристонини обод қилди. Бирин-кетин ўсиб-улгайиб ҳаётда ўз ўрнини топаётган фарзандлар ҳам тадбиркор отага яқин кўмақдош.

«Ёлғиз дарахт ўрмон бўлмас», деган-ларидек агар рафиқам Умазаймхон, ўғил-қизларим кўллаб-кувватламаганларида, мен шунчалик ҳайру баракали ишларни ёлғиз ўзим бажаришга кийналар эдим, - дейди Рустам ака.

Миробид МИРСОДИКОВ
Суврат — муаллифни

2002 ийл — Қарияларни қадрлаш йили

БАХТИНГИЗ БОҚИЙ БЎЛСИН

Умрини маърифатга, илмiga бағишилаган инсонларга қанча ҳавас килса арзиди. Пойтахтимизнинг Шайхонтоҳу тумани Шоҳафз махалласида яшовчи Шомақсұд Шораҳмедов ана шундайлардан. Унинг 45 ийлилк иш фаолияти жуда самаралийтди. Ўзбекистон Миллий университетининг геология факультетида илмий изланишлар олиб борди, соҳа ривожига ўз хиссасини қўша бошлади. Шомақсұд Шораҳмедов Ўзбекистонда биринчилардан бўлиб геология, гео-

графия, биология ва тупроқшунослик ғанларига оид 4 та дарслік — кўлланма чоп эттиди. Ҳозирги кунда бу дарсларни олий ўқув юртлари, билим ўртлари талабалари учун асосий кўлланма сифатида ўқиб ўрганилаяти.

Шомақсұд ака қамтарин инсон. Оиласи, фарзандлари ҳам ана шундай хислатга эга. Тұрмуш ўртоги Зухра ая бир неча йил мактабда болаларга таълим-тарбия берди.

Фарзандлари ҳам ўқимишли, оиласи, ҳаётда ўз ўрнинарини топишиган. Гулираино — «Нуроний» оромгоҳида баш шифокор ўрнинбосари, Барнохон, Сурайёхон — ўқитувчи, ўғли Баҳром — ЎэМУ да доцент, Жаҳонғир — мұхандис. Шомақсұд ака ва Зухра ая фарзандлари, нағырларига қараб қалблари чексиз кувонича, шукроналикка тўлади. Ҳалоллик, фидойилик ва меҳнатсеварлиқдан келган шукроналик ва баҳт бокий бўлсин.

МИРОБИД

ЎЗБЕКИСТОН: ЯНГИЛИКЛАР, ВОҚЕАЛАР КЎЗГУСИДА

КОРТДА ФАҚАТ АЁЛЛАР

Тошкент тенисс марказида Sanex WTA тур таснифидаги "Toshkent open" халқаро аёллар турнири бошланди.

Тошкент шаҳар ҳокими турнир катнашчилари ва ташкилотчиларини "Toshkent open" халқаро тенисс турнири билан табриклиди.

- Ҳар йили мамлакатимизда тенисс бўйича халқаро турнирларни ўтказиш анъанага айланни бўрайтганлиги куончли ҳолдир, - деди Тошкент шаҳар ҳокими Рустам Шоабдурханов "Туркестон-пресс" мухбирига. - Эркаклар ўртасида ўтказиладиган "Президент кубоги" турнири ташкил топгандан сўнг иккى йил ўтиб, аёллар че-ленжири ўтказилди. Шундан бери мамлакатимизда эркаклар ва аёллар тенисси баравар ривожланиб бояяпти. 2000 йилнинг июнидаги ўтказилган турнирда ўн саккиз ёшли тошкентлик Ирода Тўлаганова ғалаба қозонди.

Ўзбек тениссининг вақили давлатимиз спорти ҳалимаган ғалабага эришид. Ҳеч шубҳасиз, бу истеъодиди тениссиниң юкори погонага бўлган биринчи кадамидир. Ҳудуд шу гала-ба ўзбек қизларини тенисига бўлган кизишишини ўйғотди. Эндилиқда турнир доирасидаги мусобакалар нафакат Тошкентда, балки Самарқанд, Андикон, Жиззах ва бошқа шаҳарларда ҳам ўтказилади.

Мукофот жамғармаси 140 минг АҚШ долларини ташкил этиувчи мазкур турнирда АҚШ, Германия, Испания, Турция, Россия, Украина камлакатлардан ташриф буюрган ракетка усталилари иштирок этишмоқда. Айни пайтда саралаш баҳс учрашувлари кунданнан кунданнан ўтказилади. Голиб 16 июн куни аниқ бўлади.

КАТТА ҲАЁТГА ЙЎЛЛАНМА

Жорий йилда 300 нафар йигит-қизлар Бухоро нефт ва газ саноати коллежи дипломига эга бўлишади.

- Чорак аср мобайнида 7109 нафар ёшлар ушбу ўкув масканини битириб, ўрта маҳсус маълумотга эга бўлди, - деди коллеж директори Замир Адизов "Туркестон-пресс" мухбирига. - Улар бугунги кундан мамлакатимиз нефт ва газ саноатининг турли бўғинлариде меҳнат килишади.

З. Адизовнинг айтишича, "Ўзбекнефтгаз" миллий ҳолдинг компаниясига қарашли мазкур коллежда нефт ва газ қудукларини бургалаш ва ишга тушириш, нефт ва газни қайта ишлаш, бухгалтерия касблари бўйича мутахассислар тайёрланади.

Бухоро вилояти

ОНАХОНЛАР САЁХАТДА

Андиконнинг "Саъдий" маҳалласидаги истиқомат қилюви эллик нафар бувимонлар мамлакатимизнинг тарихий ва зиёраттоҳ жойларига саёҳатга чиқишиди.

Ушбу ҳаёрли ишга Андикон шаҳридаги "Нуроний", "Маҳалла", "Олтингермес" жамғармалари ва "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати бош-кош бўлди.

- Ҳомийлар томонидан ажратилган автобусларда улар дастлаб пойтахт-

га йўл олишди, - деди маҳалла қўмитасининг раиси Матлубахон Отакулова "Туркестон-пресс" мухбирига. - Шунингдек онахонлар Самарқанд ва Жиззах шаҳарларида ҳам бўлишиб, у ерлардаги тарихий обидаларни зиёрат қилишади. Бундан ташкири, улар мазкур вилоятлардаги фаол аёллар билан мулокотда бўладилар.

Андикон вилояти
“Туркестон-пресс”

МАТОЛАРГА БИТИЛГАН ҚЎШИҚ

Зарҳал гуллар ила ишлов берилган дуҳоба парда, чойшаб, парку ёстиқ-болишлар, аёллар камзули, чопони, чойнаклўшу туморлар ижодкори Гулнора Бозорадир.

- Етти пуштимиз тикувчи ва зардўз ўтишган, - дейди у.

- Кичик корхонамида кундузи ҳаваскор қизларга ҳунар ўргатаяпман. Қизларинг 28 нафари корхонамиз ишчиси ҳисобланади, ой-

лик маош олишади. Қолганлари шунчаки шогирд.

Бир ойда тўй мавсумида 300-400 минг сўм соғ фойда кўрамиз. Бу касб кишини элга қўшади, хурмат-эътибор келтиради. Айникиш шогирдларим Сайёра, Насиба ҳудуд тиришкўр қизлар экан. Қисқа вақтда касбни ўзлаштириб олишиди. Тўрт мучаси соғ бўлмагани учун ўй-

ларига совчи ҳам келмаган. Қасбу корини кўриб, шайдолари ҳам кўпайиб кетишиди.

Ҳунаридан баҳт топиб, ўзгаларга ҳам баҳт улашаётган Жиззахдаги "Гулнора зардўз" кичик корхонаси раҳబари Гулнора Бозоровага омадлар ёр бўлаверсин.

Хайрулла ҲАМОРОЕВ

Кўмитамиз вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси, унинг меҳнат, бандлик ва ахолини иш билан таъминлаш бўлими билан мустаҳкам алоқа ўрнатиб, ҳамкорлик қилаёттири. 4067 нафар хотин-қизнинг турли иш жойлари билан таъминлаши, 526 нафарининг эса ҳар хил касб йўналишлари бўйича кисқа муддатли курсларга жалб қилиниши ушбу ҳамкорлик самарасидир.

Оиласарнинг тинч-тотувлигини таъминлаш ҳам умумий ишимизнинг асосий йўналишлардан бириди. Бирок, вилоятимизда турли сабабларга кўра оила бузилишлари оз бўлса-да, учраб туриди. Жумладан, 2001 йилда 400 дан зиёд оиласарнинг ниҳоҳлари бекор

тиббий кўрикдан ўтказилиши, улар билан оила маданияти ва масъулияти юзасидан сұхбатлар уюштирилиши ҳам янги оиласарнинг мустаҳкамлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этайдир. Вилоятимизнинг Зомин, Бахмал ва Галлаорол туманларида яқин қариндошлар ўртасида никоҳ холатлари кузатилди. Тиббиёт ва руҳшунос ходимлардан иборат гуруҳимиз ушбу туманларга бориб, бу иш аянчи оқибатларни келтириб чиқариши мумкинлигини барча тағсилотлари билан тушунириши.

Маълумки, соглом авлодни дунёга келтириш учун онанинг ўзи соглом бўлиши шарт. Аёллар эса ўзларига хос бўлган хасталикларни ҳар доим ҳам ошкор қиласвермайдилар, сир тутадилар. Шу боис, кўп тармокли болалар шифохонасида янги

ЭЪТИБОР ВА ФАМХЎРЛӢК КЎРСАТПҶСА...

Аёлларимиз ҳар ишда, ҳар соҳада эркаклар билан елкана-елка туриб меҳнат қилаёттири.

Хатто, фарзандларимизга таълим-тарбия беришдек нозик ва машаққатли соҳада эркакларга нисбатан хотин-қизларнинг кўпчиликни ташкил этайдигани кишини кунтиради. Тадбиркорлик соҳасида ҳам уларнинг фаоллиги ошиб бораёттир. Хозирда ишлаб чиқариш, саноат, фан, маданият, ҳалқ таълими, тиббиёт ва бошқа соҳаларда раҳбарлик ишини оқилона олиб бераётган аёлларимиз 300 дан ошиб кетди. Кўмитамизнинг 57 нафар бошқарув 13 нафар раёст аъзолари ўзаро кенгашиб, баҳамжихат ҳаракат қилаёттимиз. "Соглом авлод учун", "Маҳалла", "Болалар", "Наврӯз" хайрия жамғармалари, "Тадбиркор аёл" ушумаси бу борада ҳамкор бўлишаётти.

Кўмитамиз аъзолари корхона ва ташкилотларда тез-тез бўлишиб, аёлларга яратилган меҳнат шароитини назорат қиласидилар. Хотин-қизларнинг тадбиркорлик фаолиятини кўллаб-куватлаш, айниқса қишлоқ жойларда аёллар учун кичик ва ўрта бизнесни шакллантириш ҳам доимий диккет-эътиборимизда. Шунинг натижаси ўлароқ ҳозир вилоятда савдо ва ишлаб чиқариш, маший хизмат ва деҳқончилар соҳаларida фаолият юритаётган тадбиркор аёлларимиз сони 177 нафарга етди. Уларни кўллаб-куватлаш учун банклардан қарийб 126 миллион сўм кредит олиб беришга эришдик.

Кўмитамиз аъзолари корхона ва ташкилотларда тез-тез бўлишиб, аёлларга яратилган меҳнат шароитини назорат қиласидилар. Хотин-қизларнинг тадбиркорлик фаолиятини кўллаб-куватлаш, айниқса қишлоқ жойларда аёллар учун кичик ва ўрта бизнесни шакллантириш ҳам доимий диккет-эътиборимизда. Шунинг натижаси ўлароқ ҳозир вилоятда савдо ва ишлаб чиқариш, маший хизмат ва деҳқончилар соҳаларida фаолият юритаётган тадбиркор аёлларимиз сони 177 нафарга етди. Уларни кўллаб-куватлаш учун банклардан қарийб 126 миллион сўм кредит олиб беришга эришдик.

Бундан ташқари, никоҳ куриш ниҳатидаги ҳар бир йигит-қизнинг

килинган. Фаолиятимизнинг энг оғрикли жойи ҳам шу ерда. Оиласарнинг жанжалнинг келиб чиқиш сабаби эса турлича. Баъзиларида етишмовчилни туфайли жанжал чиқса, баъзилари никоҳдан олдин бир-бира тартиб жорий қилинди. Хасталанган боласини даволатиш учун келган оналарнинг ўзларида тўла тиббий кўрикдан ўтказилиб, касаллик аломатлари сезилса, даволанмоқда. Бунинг учун шифохонада каталарга тиббий хизмат кўрсатадиган турли мутахассислар жалб қилинди. Улар учун етариш шароитлар яратиб берилди.

Шунингдек, хотин-қизлар ўртасида "Тўмарис", "Баркамол авлод" спорт мусобақаларини мунтазам ташкил этишимиз уларнинг соглигини мустаҳкамлашма хизмат қилаётган бўлса, "Тўй либослари", "Энг ибратли келинчак", "Энг фаол аёл", "Ёш оналар" кўрик-тансловлари уларнинг маънавий дунёсини бойитишига асос бўлаёттир. Якинда фойдаланишга топширилган "Ёшлар маркази" ушбу ишларни йўлга кўйишида ҳақиқий марказ бўлиб қолди. Фаолиятимиздаги ушбу маданий-маърифий тадбирларнинг давомийлигини таъминлашда эса фаол аёлларимиздан шоира Шароф Ботирова, Дилбар Саидова, Сохина Алмамедова, Муҳаббат Абдуллатторова, Тухфа Раҳмонкулова, Махфират Каримова, Хадича Жабборова сингарилар беминнат хизмат кўрсатишаётганинг алоҳидаги таъкидлагим келади.

**Сайёра ТЎЙЧИЕВА,
Жиззах вилояти
ҳоким ўринбосари, вилоят
хотин-қизлар кўмитаси раиси**

Мен "Оила ва жамият" газетасининг мухлисиман. Ундаги ҳамма маколалар (агарда "ибобат" кизлару "мард" йигитларнинг "Мен уни севаман, у мени ташлад кетди"сини ҳисобга олмасам) мен учун алоҳидаги мактабдир.

Айниқса, Турсуной Содикованнинг "Қизларга аталаған сўзларининг" ҳар бирини жамлаб, фарзандларим келаётгани учун керак бўлиб колар, деган умидда уни китобча шаклида тайёрлаяпман. Агарда Турсуной Содикованнинг аёлларга, айниқса ёш аёлларга хам аталаған сўзлари чиқса, нур устига аъло нур бўлар эди. Мени бу мактубни ёзишига маълум, почта ходими газетани топиб беришини талаб қилишга ҳақим бор, аммо "Яхши отга бир камчи" дегандарид... Почта ходимининг ёши мендан анча катта ва аёл шашнинга бу иши яхши эмас,

"ОИЛА ВА ЖАМИЯТ"ДАН БАҲРА ОЛИБ...

Мен 1997 йилдан бўён ушбу рўзномага обуна бўлиб келаман. Газетани ҳар гал оила аъзоларимиз даврасиди қизикиш билан ўқиб чиқамиз, муҳокам қиласимиз. Шуни кувон билан айтишим мумкини, рўзнома йилдан-йилга қизиқарли ва ўқимишли бўлмоқда. Ундага мақолаларни ўқиган киши албаттга ўз фикрини билдиришга, маслаҳат беришга ҳаракат қиласади. Шу жумладан мен ҳам ўз оиласи ва ҳол-аҳволим ҳақида ёзиша жазм этдим. 1981 йил бир гўзал киз билан севиб, севилиб оила курдим. Кетма-кет 2 киз ва ўғилли бўлдик. Мана шунга ҳам 21 йил бўлибди. Шу йиллар ичада ҳаёт бизларни кўп синовлардан ўтказди. 1997 йил отам, 1999 йилда онам вафот этдилар. Отамга ҳам, онамга ҳам жуда кўп кўйиндик. Чунки биз эрка ўғил ва эрка келин эдик. Хаёт синовига чидаш керак, деб ўзимизни овутардик. Лекин булар кам эканми, 1999 йил 16 ёшга тўлган иккинчи ўқимиз жигар хасталигидан оламдан ўтди. Ҳаёт яна бизни синаб кўрди. Шундай оигир кунларда биз "Оила ва жамият" саҳифаларда бериб борилаётган "Хотира-муқаддас" рукни остидаги мақолаларни ўқиб, ўзимизга таскин-тасалли олгандек бўлдик. Шукр қиласидик. Яхши ҳам шу рўзномага обуна бўлган эканмиз, деб фарҳандрардик. Мен юқорида синов ҳақида ёздим. Якинда оиласи ва мен яна бир оигир ҳаёт синовидан ўтдик. Мен юқумли касалликлар шифохонасига оигир касал бўлиб тушдим. Касаллик тарихи узун. 5 кун жойимдан туролмай ҳолсиз ётдим. 20 кун даволанини, ҳозир энди ўзимини анча яхши ҳис этмоқдаман. Касалликнанда уйга кетишига рухсат беришинанда ушбу хатни ёзишига ўтиридим. Мен севимли рўзномамиз орқали кариндошларим — Саломат опамга, Холик қайногамга ва оиласи кувончи, фарзандларим онаси Олияя, акажонларимга, оигир кунимда мендан аҳвол сўрган дўстларимга, қишлоқдошларим, қария отахону онахонларга ўз ташаккуримни билдираман. Шу жумладан, шифокорлар Аҳмат Жабборов, Н. Ботиров, вилоятдан келиб яхши маслаҳатларини берган Арслон Давронов, Абдулжабор Ҳабибулаев, ҳамширлар Инобат, Фотима, Гулчехра, Дилбар, Ниуфар, Райно ва фаррош опамларга чукур миннатдорчиликимни билдираман. Ишларига ривож тилайман. Касалхонада ётган кунларим ҳам рўзномадан четлашмадим. "Оила ва жамият"дан баҳра олиб согайиб кетдим. Иходий жамоага ҳам саломатлик тилаб, қаламларингиз учун ўтикир, фикрларингиз теран бўлишини ҳамда телефон аппарати доим сизларни безовта килиб, газетхонлар билан доимий мулокотда бўлишингизни тилаб қоламан.

Бешбой ДОНИЁРОВ

Кашқадарё вилояти,
Касби тумани,
Жизза қишлоғи

ОБУНА БЎЛГАНМАН-У...

деб ўйлайман. Ахир одамгарчилик, инсоф, диёнат ҳам бўлиши керак-ку!

03.06.02

Бухоро шахри

Таҳрияридан: Бухоро шахрилик мухлисимиз неғадир ўз исм-фамилиясини, бунинг учун қайси почта айборд эканлигини очиқ ошкор этимабди. Лекин шунга қарамай унинг обунача сифатида газетани кеч олаёттани ва ёки умуман олмайтган гоятда ачинваридир. Биз хат музалифи ўз исм-фамилияси, почта алоқа бўлумининг жойи, бу идора ходимининг номини таҳриярията очиқ-ойдин ёзиб юборганидан сунгтина бу борада ёрдам беришмиз мумкинлигини билдиримиз.

"Соглом авлод учун" жамғармаси Хоразм вилоят бўлими қошида очилган кичик корхона шифокори Зайнаб Худойберганова ҳузурига шифо истаб келаётган беморлар итга билан даволаш (Су-жок терапияси) усулидан самарали фойдаланмоқдалар. Бунда организмнинг ички кучлари сафарбар этилади. Тегиши нуктагарга итга санчиш ёки дон, гуруч, мөш, пўлат шарчалар кўйиш ёрдамида даволанилади.

Д. БЕКЖОНОВА

ЕУ ҲОНАДОНДА ФАЙЗУ БАРАКА БОР

Фарғона вилояти Куба туманининг "Бошпахта" қишлоғида яшовчи Кароматхон салисинын бир неча йилдан бери кузатиб, кўни-кўшилари, кудалари, келинлари билан ҳамсұхбат бўлиб, уйларидаги озодалик, сарышталикни кўриб обдон синадид.

Кароматхон тўрт нафар келинга қайнана. Кайнона эмас, келинларига худди ўз онасидек мөхрибон, худди онасидек уларга сизи ўтади. Худди ўз онасидек уларни тушунади. Яхшиси гапни Кароматбонунин ўзидан ашитинг.

- Ким келинин ёмон деса, мен ўша одамнинг ўзини ёмон кўраман, -деди у. - Ҳа, ёмон бўлса - тарбияла, ўргат, мөхрингин бер, кечирими бўл.

Масалан ойлайик, кўн келинларда ҳомиладорликнинг дастлабки ойлари ачча оғир ўтади. Кўнгилга кўл ҳам симай қолади. Келинларимда бундай ҳолатни сезишим билан уларни баримизга босиб табриклийман. Яхши гапларимни, тилакаримни айтаман. Кейин дарров улуғ табибимиз Ибн Синонинг китобларида ўқиганларимни эслаб, бир ҳорчукловияни сувда қайнатаман. Унинг сувини тоза докадан ўтказиб, бир литр

ловия сувига уч чой қошиб асал аралаштираман. Ҳар куни овкат олдидан бир пилёлага шу сувдан ичирман. Қарағисизки, бошқоронги келинимнинг кўнгли айнимайди. Аксинча, иштаҳаси очилиб, кайфияти яхши будали. Мева-сабзавот, сут-қатиқ тановул қилишлари, вақтида дам олишлари учун ҳам шароит юратиб, кузатиб бораман. Ахир ўзингиз ўйланг, сиз билан бизга соглом келин, соглом набиралар керак эмасми? Буларнинг со-

линларим ҳам, набираларим ҳам соглом, бақувват. Мен уларнинг соглигини саклаганин учун улар ҳам доим мени эхтиёт килишади. Юкоридаги муолажаларим ва кўзи ёригандан кейинги парваришларимни энди келинларим бир-бира кўллашади. Бир жойга бориша ҳам Махфузон, Оистон, Тиллахону Наргизаҳонлар тўртловлари чиройли кийнишиб, ҳамманинг кўзини яшнатиб бирга боришиди. Шуқр, биттагина кизим Табас-

глиғига биз жон кўйдирмасак, ким жон кўйдиради? Ўзингизнинг фарзандлари соглом, бақувват, баркамол бўлишина нур устига аъло нур эмасми? Кўзи ёришига бир ой қолганда эса, седанади тўйиб, талқон қиласман. Кейин бир пιёла асалгани бир ош қошиб седана талқонини араштириб, бу арашмадан келинга ҳар куни кечкурун, ётишидан олдин бир чой қошиқдан тановул килиб, кейин ярим пиёлагина қайнаган сув ичиб олишини тайландайман. Бир ой давомида таракорланган бу муолажа, бўлгуси онанинг тасинини юмшатири. Тўғоз босланганда эса ёритилган кўй ёғидан корни атрофларига суртиб, кейин дўхтирга олиб бораман.

Она ва болани туғруқхонадан эсон-омон олиб келгач, камида бир ой келининг кўлини совуқ, сувга урдирмай, ош-овқатга уринтиримай яхшилаб парвариш қиласман. Набираларим иккича ойлик бўлишгач, майиз, туршак ва ёнгоқни талқон қилиб, талқонни ивишиб, бир чимдим едирбиб кўяман. Балки ҳар куни чўмилтириб, пахта ёғи билан ҳаммайғини обдон силаб-сийлаб, масаж қиласман...

Ана шунинг учун ҳам Худога шуқр, ке-

сумхон ҳам яхшигина оиласнинг келини. Ўргатганларимни ёдида тутиб, қайнона-кайнота дусини олатяти.

Мен келинларимни бирининг олдида иккичини хеч ёмонламайман. Ўзла-рига ҳам ҳадеб даки беравермай, оила-миз анъаналарини аста-секин сингидриб боравераман. Ота-онаси ё ург-аводлига тил теккизмайман...

Ҳа, мен Кароматхоннинг келинларига ўргатганлари-ю, уларга берган меҳр-ридан бир шингилини ёздим, холос: Унинг бунчалар доно қайнона бўлишида албаттас салкам изо ўйлайшаб, бу йил наузвўз кунлари бандалини бажо келтирган раҳматли қайнонаси Зулфия монинг катта хиссаси, бебаҳо иш тутумлари бор. Қолаверса, Кароматхон ўйкимиши аёл. Унинг бисотида ноёб китоблари кўп. "Саодат", "Шарқ юлдузи" журналларининг таҳламлари бор. "Оила ва жамият" газетаси ҳам кейинги Йилларда унинг якин дўстигига айланди.

Хуллас, бу хонадонда ахиллик, ўзаро меҳр-муҳаббат, ўқиб-ўрганишга ташни-лика мөхнатсеварлик устуворлиги учун ҳам файзу барака бор, ҳалқимизнинг ёнг яхши анъаналари барҳаёт!

Санъат МАҲМУДОВА

КИЗЛАРГА АТАЛГАН СЎЗЛАР

Аввало, шуни билки, қандай ахволда бўлсанг, даражанг қаергача етган бўлса, ўзингдан кўр, харакатинг, феълинг шунга яраша бўлган. Бу дунёнинг фалсафаси - "Кильмиш-қидирмис!" "Харакатим кўлумадим нега келмайди?" деган нолишинг ўринисиз! Баъзан кўлингларинг меҳнатини дилоз, ёлғончи ё мақтаночқо тилинг юваб кетади. Гоҳида эса ҳасадга, адвотатта мойил дилинг юваб кетади. Баъзан филдай меҳнат қилишинг мумкин, аммо уни ҳаром-холони ажратмаган феълинг юваб кетади! Таъба ҳамиши тилингда бўлсин. Ҳазрати Навоийнинг бир гапини тақорлайвешини яхши кўраман: "Бирорларни сенга қилган ёмонлигини, ўзингнинг ўзгаларга қилган яхшилигини УНУТ. Аммо ўзгларининг сенга қилган яхшилигини, ўзингнинг бирорларга қилган ёмонлигингни УНУТМА." Агар шу таҳлил ҳамиша биз бўлса эди, ҳеч кимда қисматидан но лиш бўлмас эди.

* * *

Хеч кимга ҳасад қилмайман, деб ният қил! Бахилликдан нари бўлишини сўра! Бу ёмон бало! Бу сен учун ажал кўланкаси! Ўзинг хоҳламасонг-да, баъзан бу иллат сенга бирон бир авлондиндан ўтэйтган бўлиши мумкин. Буни сезган заҳотинг ҳаётмамот учун қандай курашсанг, юрагингдан ҳасадни шундай ситиб чиқар! Котилларнинг ичидаги ёнг даҳшатлиси баҳилди, чунки у ўзини ўзи ўлдидари! Яна шуни билки, сен қанча ҳасад қўлсанг, ёмон кўраётган одаминг шунча гуркираб ўсоверади!

Шу мавзуда битилган бир шеъримни келтирай:

БАХИЛДАН БАХРА ОЛМОК

Чарак-чарақ кулар эдим,
Билиб-билим сўйлардим,
Ногоҳ йўлдан баҳил чиқди,
буш сўзимни терди у.

Ўз сўзим-ла ўз-ўзимни
савалади, ўйландим,
Зийрак тортдим – тил

тишишдай ажих сабоқ берди у.
Куёш сари югурадим,
ялангоёқ, ялангбош,

Ногаҳонда шиллих куртдай,
сескантриб баданни,
Товонимга ёпишиди у,

шундан бери дош-бардош,
Ва хушёлрик ҳамдам бўлди – билиб
босдим қадамни!

Гоҳ теграмга ҳалқа солиб,
илон каби вишиллар,
Таҳдид этиб, бутун

жонни келтиради яримга.
Мен-чи, шунда басма-басга

кучимга куч кўшурман,
Кон ўрнига иродами
куйб томирларимга.

Зулмат янглиг ул баҳилни
тамом эртимоқ учун,
Нур йигурман қатра-қатра

ёришунча то жаҳон.
Ва қасд билан ундан бир

кун самога кетгум учиб,
Сунг ҳайқиргум: ҚАНОТ БЕРДИНГ,
РАҲМАТ СЕНГА, БАХИЛЖОН!

тиббёт олийгоҳини, сингилларим эса тиббиёт билим юртини тутатдик. Тала-балик давримизда ҳам ҳамма қийинчиликни онажоним ўзининг нозик елкаларида олди... Фарзандларнинг барчасини ўйли-жойли қилиди. Бугун онажоним не-варалар ардогида кексаллик гаштини сурмоқда. Лекин ҳамон дилидан тайратириб аримаган. Ҳалигача ўша қадррон ишхонасида – болалар сизатходида ишлайди. Махалла-кўйнинг бирорта ҳам тадирибни онажонимизсиз ўтмайди.

Онажон, бугун мана болалигимдаги ўша нуттилмас хотирилар қалбимдан кечаркан, кўнглимни ажих бир туйтуз заллаб олмоқда. Сиз бизни ҳам ота, ҳам она бўйли вояғи етказадигиз. Ҳаётнинг бутун машақатини заҳматкаш меҳнатнинг билан енгдингиз, онажон Бугун сизнинг фарзандларнинг ота-она бўлишган. Сизга қанча хизмат килсан, боши мизга кўтарсан-да, оз... Иломим, баҳитли мизга соғ-омон бўлиб, фарзандлар ка-молини кўринг.

Ж. НУРИДДИНОВ

Тошкент вилояти,
Тошкент тумани, Ҳасанбой қишлоғи

ҚАРШИНГИЗДА ТАЪЗИМДАМАН...

Бешафқат ўлим бизни отамиздан эрта жудо этди. Отам ўшанда эндиғина 36 баҳорни қаршилаган эдилар. Онам 29 ўшида тўрт нафар бола билан бева қолдилар. Ўша маҳалда мен 6, кичик синглим 2, катта синглим 4, акам esa 9 ўшида эдик. Мен ва иккала синглим отамиз эслай олмасдик. Лекин болалар катори билан ҳам отамиз бағрида эркаланишини истардик. Кунларнинг бирда кичкина синглим: "Дадамни топиб берасизлар", - деб йиглагани, ҳаммамиз уни овутолмай ҳалак бўлганимиз, ойим шўрлик эса нима қилишни билмай, жавдирاب қўлларига ўш олган ҳамон ёдимдан чикмайди.

Йиллар ўтди. Оиласнингда яхши-ёмон кунлар бўлди. Онам... Онагинам эса отам вафот этган кундан бошлаб бир зум бўлса-да тиним билмади, бизни оқ юваб, оқ таради. Емай-едирди, нима топса, албатта, биз фарзандларига илиниб турарди. Онажоним тўрт

фарзандни, деб умрими ёлғизликда, меҳнатда ўқазди. Онамда эркакларга хос шиддат, файрат бор эди. Хеч эсимдан чикмайди, онам: "Болаларим ўйли-жойли бўлсин", - деб яхши ниятда ўй куришишилар. Бу холни кўрган маҳалладаги ўшу қари: "Опа, ўйлаб иш келин, таъзимизга сўз оғирлигига сўз юйиб. Сунг ҳайқиргум: ҚАНОТ БЕРДИНГ, РАҲМАТ СЕНГА, БАХИЛЖОН!"

Емакка, мол-давлатга, шон-шуҳратга, шаҳвоний туйгуларга баднафс бўлмайин, деб ният қилин. Бу йўлдан кетиб ҳеч ким ким килинг. Муваҳидини тутадиги.

1. Нағс ҳакида
МЕЪРБузилган заҳоти мувозанат йўқолади. Ё ёқа, ё бу ёқа оға бошлайсан. Демак, йикилиш хавфи түғилади. Сени шу кўйга солаётган - нағсинг!

(Давоми. Боши ўтган сонларда.)
Турсуной СОДИКОВА

Қўрқ ийлга яқин узлуксиз ишлаб, нафакага чикқа, түғилган қишлоғимга қайтдим. "Энди истаганча ижод оқилеман, жаҳон кезаман, колган умримни эмин-эркин яшайман", деб ўйлаб юрардим, бўлмади. Қишлоқ фуқаролар йигини раиси маҳалла оқсоқоли билан бирга келиб: "Бизларга маслаҳаттўй бўлиб туринг, ободончилигимиз учун шундек ҳам неча йиллардан берি қарашиб келаяпсиз-ку", дей кистаб қолдилар. Йўқ, дея олмадим. Бу "ишончи" фоят рухлантириб юборган экани, кейинги фолиятга шу кадар киришиб кетибманки, иход ҳам, сайру саёхатлар ва эмгин-эркин яшашлар ҳам бир чекка да қолаверди. Йил давомида қишлоқдаги чала қурилишларни охирига етказиш, ичимлик суви олиб келиш, сўлим гузар ва Сироҳиддин Сиддикий Ҳондайлийк мажмуси яратиш сингари улкан бундкорлик ишларини йўлга кўйиш учун курашиб юриб, нафакат туман ҳокимлиги, ҳатто вилоят ҳокимлигини ҳам бесаранжом килиб кўйибмиз. Қискаси, туман ҳокими биз билан аразлашиб қолди, вилоят ҳокими эса режаларимизни маъқуллаб, тўкис фатво ёзиб берди. Бу чиндан ҳам катта кувонч ва мувафакият эди...

"Тумандаги олар саналган Ҳондайлик энди олдинги сафга ўтиб олади, ҳор бўлган жой бир куни келиб обод бўлади, деганлари рост экан-да", каби хаёлларга берилиб ўтирадим "Зангори экран"га тикилганча. Ориф ҳожи ота Алимаксумов "Оталар сўзи — ақлнинг кўзи" кўрастувини олиб борар экан, ибратли бир воқеа га дикқатимизни жалб этди. Воқеа чиндан ҳам таъсирчан эди: Ёш ва гўзал аёл макрига унган ота икки фарзанди ҳамда касалванд хотинини хор-зор айлаб ташлаб кетади. Ҳам дард, ҳам ҳижрон азобига доша бера олмаган ёшгина она боловарини бағрига босгансча йиглай-йиглай ҳаётдан кўз юмади. Бундан ҳабар топган "чар" ота, ал кўзи учумми, хонадонига овози борича ўраби кириб келади. Аммо фарзандларни бекобид отани қабул этимайдилар. Ана шундан кейингина кўзи чинакамига очилган бу йигит ноxуш ҳаёллар гирдобида машинасини учирби бораётib фалокатта йўлиқиди ва оғир жароҳат билан шифохонага келтирлади. Ундан фарзандлар ҳам, "дон оқишиб" юрган аёли ҳам ҳабар олмайди. Охирги дакиқаларда нопбу инсон болаларини қўмсайди, ҳеч бўлмаса жоним узилар чигомидаги дадад бўлар, деб умид қилади. Шу зумда болаларни хәёлан ёндида пайдо бўладилар. У ўлини билан кизига жонжад ила интилади, "қўлимдан тортинглар, болаларим!" деб додлаб ялинади. Болалар уни тортиб олиши ўнгига ҳоҳ қырига итариб юборадилар...

Бу воқеа менга жуда қаттиқ таъсир этиди. "Агар шундай ҳолга тушсам, умр йўлдошим ва фарзандларим менга нисбатан қандай муносабатда бўлишиш экан?" деган даҳшатли Фикр хаёлимдан ўтди. Худди шу дамадда фаршишлар "омин" деб юборган эканми, қайдам...

Туманга янги ҳоким тайинланиб, жойларда утрашувлар олиб боради. 2002 йил 12 апрел — жума куни ишларни тугатиб ўй-ўйларимизга қайтмоқчи бўлиб турганимизда, раис янги гап топиб келди: "Ширкат ҳужалиги бошқаруви идорасига ҳоким келаяпти, ҳаммамизинг қатнашишимиз шарт". "Айни муддао бўлубиди, қишлоғимизда телефонларнинг яхши ишламаслиги, электр чироги дам-бадам ўчавериши, ичкӣ йўллар у ёкда турсин, марказий кўчанинг ҳам бутунлай яроқсиз ҳолга тушганимизни айтамиш, шунингдек истиқбол учун бошлаган ишларимиз, режаларимиз хусусида келишиб оламиз", деб ўйладим мен. Ёмғир жалага айланбай борар, ширкат ҳужалиги бошқаруви идорасига қишлоқ этапигда — анча нарида эди. "Машинаим олиб

тушай, кутиб туринглар", - дедим мен. Машинада келиб қарасам, маҳалла оқсоқоли ёлғиз турар, фуқаролар йиғини раиси йўқ эди. "Раис мактабга бориб келай, деган эди, ҳануз келмаяпти, учрашува вакти эса яқин колди. Жўнайверамизди?" - деди у.

- Майли, талабнома кўйдиган одамлармиз, кечикиб борсан ярамасиз, - дедим-да, машинани кескин пастьлаб кетувчи асфалт йўлга бурдим. Ё тавба, "жигули" бир зумда шундайни отидилари, каршидаги чойхона биносига урилиб кетишдан аранг четлаб, торгина асфалт кўчадан ўзек отилиб тушиб кетдик. Кайта-кайта босаман, қанни энди тормоз ушласа! Машина хўш асфалтда ҳеч тўхтовориз, учуб бораётти! Мен жуда ёхтёткор одамман, машинани ҳар доим техник қўриқдан ўтказиз, туэт-

си ўн ҷоғли мактаб болалари ўтиб бормоқда эди! Чандаги йўл ўртасида эса трактор туриби. Ўй-ўйлашаға фурсат колмади, кўзларимни чирт юмиб, тўғридаги дарахтзор ва уларнинг орқасидаги пахсалси ўй томони учуб кириб кетдим. Биринчи кучли зарба ёёқ, остидан урилди. Машина каттакон тошини анча жойга сурби бориби. Кейин чап томондан берилган зарба мени жоймадан учриби юборди. Шу дамда машина чап ёнбоши билан кари тут дарахтинг ёнгинасига... Ҳайрият, ёнгинасига тегиг, ўнга отилиб кетганча учуб бориб пахса деворга урилан экан! Бизнинг каскадёрлик "фаолиятимиз" шу жойда поенига етди. Аста-секин ўзимга кела бошладим. Қарасам, иккى оёғим жонсиз, чап кўпим ишламаяпти, пешонча ва бозимда гурралар, рул чамбараги туртиб ўтган кўкрак кафасим сим-сим оғрияпти. Бошимни силкити кўрдим: эс-хушим жойида. Мен чиндан ҳам ҳаётдан умид узган эдим. Тор

бонгиди: "Билишимча, олтмишдан ошганисиз, Ҳудо хоҳласа, уч-турт ойларда бемалол юриб кетасиз". Ҳаёлимда ҳануз ҳар хил фикрлар чарх урмоқда: "Оила аъзоларим наҳот ҳанузга ҳабар топмади, бу ахволим уларга ҳавандай таъсир қиляркин, мени парвариша шаша бардошлари етарикини?". Ҳуддиди ўса зумда кўзларидаги ўш бўлдошим шамални ёйкотмаган эканман! Фарзандларимизчи? Оҳ менинг ширин-шакар болаларим, бунчалар жонахон, бунчалар меҳрибон бўлмасангиз!..

- Ўзим-ку, тирик қолдим, - дедим касалхонадан ўйимизга қайтгача фарзандларим кошимда тўпланиб ўтирганларида.

- Бироқ неча йиллардан бери зўрга этишган машинамизни бутунлай яроқсиз ҳолга тушириб кўйдим-ку! Ойнингиз иккаламиз нафакаларимизни умр бўйи тупласак ҳам машинани таъмирлаш учун етмаса керак!

Бу галим фарзандларимнинг ҳаммасига ток ургандай таъсир этиди. Айниска кенжга қизалогим ёнуб кетди.

- Шу машинани кўрапга кўзим йўқ! Деди бу фарзандим юзлари лов-лов ёнби, кўзларидан бетўхт ёш оқар экан. - Дадажонимнинг омон-эсон юриши учун шунака машиналарнинг минг-мингтасидан ҳам воз кечган бўлардим!..

- Бахтимизга соғ-омон қолдингиз, дейишидди бошқа фарзандларим ва вафодор умр йўлдошим. - Келгусида бойиб кетсак, Андижонда чиқаётган машиналардан биттасини олиб берамиз!..

Булат нақадар кўнгилли! Демак, оила аъзоларимнинг нафратини эмас, меҳрини қозониб яшабман. Яна бир кувончили томони - қариндош-уругларим, қўни-қўшини ва кўпичли ҳамқишлоқларим астойдил ачиниш орқали мени йўқлаб турдилар. Қишлоқдаги минг хил икир-чикирлар туфайли уларни анча хафа килган пайтларим кўн бўлган, албатта. Аммо бирон киши менинг нисбатан ачиқ-араз сақламаганига, меҳроқибатдан йироқ кетмаганига мана энди амин бўлдим. Айниска қўни-қўшиларимнинг ўзларини шунчалар менинг тутишлари, ҳар доимигдан ҳам самимирийроқ бўлиб қолгандарлини мени лол колдиради. "Қоракиз" нинг донини майдалаб ичинг тухум пўчонини талқонлаб енг, уларни иштевмол килмасангиз, синган жойларининг союз тушган кезларда узлуксиз оғридиган бўлиб қолади. "Қоракиз" деганларни қандай ўсимлик экан?" - деб сўрасам, "Менда бор эди, ҳозир олиб келаман". дейишади-да, зумда муҳаффезе этишиади. Бундай самиминтлар ҳар қандай доридан ҳам яхшироқ эди, бекиёс руҳий кўтаринкилик баҳиш этарди менга. Шифокорлар айтганида, уч-турт ойдада эмас, иккига ойга етмасданоқ кўлтиқтаёт билан юра бошладим. Ҳаётга қайтаяпманд, шекилини. Йўқ, менинг ҳаётга қайтаришти, атрофимизни ёшу кекса одамлар куршаб олган эзилар. Кимdir машинанинг қисишиб қолган олди эшигини очишига уринмокда, яна кимлар орқа эшиқдан келишиб, мени ташкарига ишлаб ҳиссияни ҳарташади. Даравке, орқа ўринидаги маҳалла оқсоқоли деярли шикастланмабди...

- Асад ака, тузумисиз, "тез ёрдам" чакриядесак қишлоғимиздаги биронга ҳам телефон ишламаяпти, - деди у бошимишни авайлаб кўтапар экан. - Яхшияники, мана бу уйдаги Ҳамидулла исмли йигитнинг машинаси бор экан. Ана, ўзиям келди, сизни тезда касалхонага етказамиз, бардам бўлинг!..

Машина эгаси Ҳамидуллани салпал танийман, исмими билмас эканман. Бошқалар - ҳар томондан менга ёрдамлашаётганларнинг ҳаммаси

тириб юраман. Аммо «Кўза кунда сиз экасиз, куниди си-

ЧИН ДЎСТ КУЛФАТДА СИНАЛАР

нади», деганларидек, техниканинг қаерибадир ҳом жойлари колган экан-да! Айнан шу ўринида, фоят қалтис дамда фарзандларимизнига бир гапни таъқидлаб айтиб кўяй: менинг ахволимга тушмай дессангиз, аввало ҳар доим машинагизнинг техник ҳолатини синчиклаб текшириб юринг, қолаверса, зинҳор-базинҳор тезлини мъёридан оширади. Чунки, машина ўта тезлаб кетса, манман деган ҳайдовчи ҳам ўзини йўқотиб кўяр экан. Назоратчилар ёки техник созловчилар ҳар қанча синчиклаб текширганинни билан техниканинг билиб бўлмайдиган шунчалар нозик жойлари бўлар эканки, оқибатда "разнос" каби фалокатта йиллабириб юринг, қолаверса, зинҳор-базинҳор тезлини мъёридан оширади. Чунки, машина ўта тезлаб кетса, манман деган ҳайдовчи ҳам ўзини йўқотиб кўяр экан. Назоратчилар тирипшилини техника тилида "разнос" дер эканлар. Зарб билан босилгандан тормоз суюклигининг отилиб кетиши эса дард устига чипкон юбилиди. Ҳуллас, тирикам, бўлар иш бўлди. Шуахвода ётимайсан, ўй-ўйлайман: "Кечагина телевизорда кўрганим бекибат ота ахволига тушмасиган эканлини талқонлаб енг, уларни истеъмол килмасангиз, синган жойларининг союз тушган кезларда узлуксиз оғридиган бўлиб қолади. "Қоракиз" деганларни қандай ўсимлик экан?" - деб сўрасам, "Менда бор эди, ҳозир олиб келаман". дейишади-да, зумда муҳаффезе этишиади. Бундай самиминтлар ҳар қандай доридан ҳам яхшироқ эди, бекиёс руҳий кўтаринкилик баҳиш этарди менга. Шифокорлар айтганида, уч-турт ойдада эмас, иккига ойга етмасданоқ кўлтиқтаёт билан юра бошладим. Ҳаётга қайтаяпманд, шекилини. Йўқ, менинг ҳаётга қайтаришти, атрофимизни ёшу кекса одамлар куршаб олган эзилар. Кимdir машинанинг қисишиб қолган олди эшигини очишига уринмокда, яна кимлар орқа эшиқдан келишиб, мени ташкарига ишлаб ҳиссияни ҳарташади. Даравке, орқа ўринидаги маҳалла оқсоқоли деярли шикастланмабди...

- Асад ака, тузумисиз, "тез ёрдам" чакриядесак қишлоғимиздаги биронга ҳам телефон ишламаяпти, - деди у бошимишни авайлаб кўтапар экан. - Яхшияники, мана бу уйдаги Ҳамидулла исмли йигитнинг машинаси бор экан. Ана, ўзиям келди, сизни тезда касалхонага етказамиз, бардам бўлинг!..

Машина эгаси Ҳамидуллани салпал танийман, исмими билмас эканман. Бошқалар - ҳар томондан менга ёрдамлашаётганларнинг ҳаммаси

Оиласиман, ўзбек йигитига турмушга чиққанман. "Оила ва жамият"-ни жуда яхши кўриб, бошидан охиригача бирорта сонини қолдирмай ўқийман. Газета инсонларни хаётда хато қиласликка ўргатади, кимматли маслаҳатлар беради. Мен ҳам ўстакдирим ҳакида ёзиб, газета орқали ўртошларимдан маслаҳат олмоқчи эдим...

Хаётда ҳар бир одам турли муаммоларга дуч келади. Ҳозир менинг ҳаётимда шу нақа давр. Бир маслакдош, ҳамдардга зорман... Худога шурк, ота-онам бор, лекин уларнинг кўнглини оғртишни хоҳламайман, дугонарим бор, лекин уларнинг ҳар бирининг ўз оиласи, ўз муаммолари бор...

Ҳуллас, бир бошидан гапириб берақ:

Мен ота-онамнинг ёлғиз қизиман. Ёшим 30 да. Ота-онам нафакада. Мактабни аъло баҳолар билан якунладим, сиртдан олийгоҳда ўқиб, яхши қасб эгаси бўлдим - иқтисодчиман.

Келишган, чиройли қиз эдим. Шу сабабли мен билан яқиндан танишмоқчи, уйланмоқчи бўлган йигитлар кўп эди. Лекин мен оиласи, фарзандни асосий ўринга қўядиган, ақлли, рўзгорпарвар, ичмайдиган йигитга турмушга чиқиши орзу килардим. Орзум ушалди

23 ёшимда худи ана шу фазилатларга эга - чиройли, ақлли, меҳнаткаш, ичмайдиган, хатто чекмайдиган, яхши оиласининг фарзанди ва болаларни севувчи йигит билан танишдим. Ҳаммаси мен орзу қилгандек, жуда яхши!!! Фақат... Фақат у уйланган йигит эди.

Хотинин яқин кариндоши экан. У қариндошга уйланишини сира истамаган, қаттиқ каршилик кўрсатган. Лекин уларнинг оиласиди онасининг гапи — гап экан. Она нимани хоҳласа, оиласа шу амалга ошмай қолмаскан. Ҳуллас, у амакининг бирга ўсиб-улагишишган қизига уйланиди. Тұрмуш куришгач, ўрталарида деярли ҳар куни жанжал, келишмовчилик бўлиб туаркан...

Биз бу йигит билан бирга ишлардик. Икки йил шунчаки дўстлашиб юрдик, лекин вақт ўтиши билан ора-

мизда қандайдир туйғу пайдо бўла бошлади. Бир-биримизни севиб қолдик... У жуда меҳрибон, жуда кувнок эди. Бирга тушликка чиқардик, бир хонада ишлардик. У кўпинча оиласи ахволидан нолиб, хотинини севмаслигини гапириради. Ҳуллас, биз бир-биримизни шунчалик қаттиқ севиб, шунчалик боғланниб қолдик-ки, кўришмайдиган кунимиз -дам олиш куни - энг ёмон кунга айланди. Душанба кунлари ишхонага учиб келардим, у ҳам

истамаса ҳам, албатта тугаман, деб ўз-ўзимга сўз бердим. Мен бошқа кишига турмушга чиқишини хоҳламасдим. "У билан бирга бўлмасам ҳам, унинг зурриёди билан бирга бўламан-ку?", деб ўйлардим...

Ҳаммасини ойимга айтиб бердим. Албатта ойим мени уриди, сикилди, аммо мен ўзимча ҳақ эдим, ҳеч нарса эштишини хоҳламасдим. Ойим ҳам уни яхши танирди, ёқтиарди.

га кетиб қолди. Орадан иккى йил ўтиб, онасининг розилиги билан у мени ўйига олиб борди. Яхшигина яшай бошладик. Бу ерда иккинчи фарзандим туғилди. Биринчи кундан бошлаб ўзбекона кийиниб, ўзбек тилида гаплашиб, расм-русларни бажариб юрдим.

Катта ҳовлида уч ака-ука оиласи билан яшашади. Мен бир аёл эрига қандай хизмат кўрсатиши керак бўлса, рўзгорда қандай ишлар бўлса,

ҳаммасини кила-ман. Бир қараганда хаммаси яхши-дек! Лекин...

Эрим мени ҳали-ям яхши кўради, болаларимни ҳам.

Усиз яшашни тасаввур килолмайман. Аммо, кўпинча тортишиб қоламиз. Негаки, баъзида болаларимга ўз она тилимда сўзласам, эримнинг жаҳли чиқади. Мен эримга болаларимиз қанча кўп тил билса, шунча яхши эканлигини тушунтираман. Лекин эрим ва қайнонам ўз фикрларидан туриб олишади. Шундай вақтда қийналиб кетаман. "Севгининг кўзи кўр", деганларидек, аввал бошдан бу жада ўйлаб кўрмаганим учун ўз-ўзимни қоралайман. Шундай гаплар билан аста-секин оиласизда келишмовчилик пайдо бўла бошлади. Қайнонам овсинаримни ҳам менга қарши килиб қўйди. Овсинарим мени: "Тўйсиз келгансан, бола билан келгансан" деб ҳақоратлашга ўтишиди.

Яқинда эса қайнонам ўғлини бошқатдан ўйланитиб кўяман, деб туриб олди. Эрим онасидан қаттиқ хафа бўлиб, у аллақаҷон ҳаётининг охиригача ўз умр йўлдошини танлаб бўлганлигини айтди.

Ана шундай жанжал, низолар натижасида эрим иккаламиз ҳам тез-тез хафалашидаган бўлиб қолдик. Эримнинг кўнглида тақдирини мен билан боғлаб "адашганман", "хато қилганди", деган фикр туғилишидан ва оқибатда бир кун ахралишиб кетишмиздан кўркаман.

Балки, менинг муаммоларим бошқаларга шунчаки майдо гапдек туюлар. Бироқ бу мен учун жуда мухим. Мен ота-онам олдида ўзимни айбордерек ҳис қиламан. Тобора жар ёксасига бориб қолаётган оиласми сақлаб қолишим учун нима килишим керак?

НИНА

Самарқанд

Яхши инсон бўлса

Ёшим 24 да. Тұрмушим тушунмовчиликлар оқибатида бузилган. Газетанинг шу йилги 2-сониди "Ҳаёт хайқириб оқувчи дарё" сарлавҳали дил изҳоримда ҳәётимни қисқача ёзиб ўтгандим. Ҳаммага аёнки, боши очиқ аёлга совчи кўядилар. Шунингдек, менга ҳам бир аёл совчи бўлиб келди. Айтишиба, ўғли олий маълумотли, иш жойи тайин. Ахралиш сабаби — фарзанд кўрмаган. "Утрашишсан, бир-бирига ёқса бир ҳафтада олиб кетамиз", - деди. Ҳуллас, кўришдик, инсон ҳакида у билан яхшаб ёки уни суриштирмай ҳеч нарса дей олмас экансан. "Ишламай қўйдим, ойликка яшаб бўлмаяпти, тижоратга чиқаман", - деди. Ўйлаб кўришимни, ҳаёт ўйинчок экаслигини, уни қуришдан олдин яхшилаб бир-биримизни билиб олишимиз лозимлигини тушунтириди. Хўп, шундай экан нима учун ўлғон гапиради? Йигитни суриштиришди. Икки фарзанди борлиги, ҳеч қаерда ишламаслиги маълум бўлди. Мен унга турмушга чиқдим, дейлик. Лекин шу она-блоланинг сирлари эртага очилса қандай ахволга тушар эканлар? Ахир ўйлаб кўрайлик — шу ўлғонлар

билимни атадиган инсон

нахотки бир кунда ўзгарди қолди. Сабаби нима? Балки дилини оғртган-дирисиз, балки хафа килиб қўйгандирисиз, деб ўйларсиз? Йўқ, дугонамни сира хафа қилмасдим. Яна билмадим. Сабабини сўрадим. Дугонамга кимдир: «У билан

юрма, машина минган қиз ғончи қизлардан мени яхшимас», деб айтган қизонгандан ким эди? Сиз эмиш. Шунинг учун ўзгариб колганимиш. Нахотки, машина мини ўмон бўлса? Ахир ўшлигимдан орзу қиладим. Мана, орзумга етдим. У мени машина миниб юришимга қарши экан. Ота-оналари ҳам шунака деган эканлар.

Дугонам ўзгариб қолган, муносабатни худди бегоналардек. Азиз одамлар! Ўзимни атадиган инсон нахотки бир кунда ўзгарди қолди. Сабаби нима? Балки дилини оғртган-дирисиз, балки хафа килиб қўйгандирисиз, деб ўйларсиз? Йўқ, дугонамни сира хафа қилмасдим. Яна билмадим. Сабабини сўрадим. Дугонамга кимдир: «У билан

КЕЧИРИМ СЎРАЙМИ?

дим. Кўрганларнинг бизга жуда хаваси келарди. Билмадим, кўз теждими кейинчалик дугонам ўзгариб қолди. Илгари мениз сиз яшамайдиган инсон нахотки бир кунда ўзгарди қолди. Сабаби нима? Балки дилини оғртган-дирисиз, балки хафа килиб қўйгандирисиз, деб ўйларсиз? Йўқ, дугонамни сира хафа қилмасдим. Яна билмадим. Сабабини сўрадим. Дугонамга кимдир: «У билан

чиқиши? Унга ўхшатолмаслигини айтами? Уни жуда-жуда согиндим. У ҳам газетанном мухлиси. Балки бу дил изҳоримни ўқиб колса, дўстлигимиз яна тикланармиди?

МИЯ ЯХШИ ИШЛАШИ УЧУН...

(НИМАЛАРНИ ИСТЕЙМОЛ ҚИЛИШ ЛОЗИМ)

- Одам сабзи еб турса (уни хом ҳолида еса ё шарбатини ичса), мияда моддалар алмашинуви яхшиланаркан.
- Карамни пиширмасдан майда түргаб, озорқ ёф кўшиб ейилса, унинг таркибида моддалар асабга ижобий тасир этади.
- Лимонни эрталаб чойга солиб ичиш, асаб тизими бардамлигини таъминлаб, янги ахборотларни қабул қилишини фаоллаштиради.
- Аклни меҳнатдан чарчаган пайтларингизда бош пиёз истеъмол қилинг. Пиёз асаб ҳужайраларининг кислород билан етарлича таъминланishiда мухим ўрин туади.
- Йигингандар маъруза сўзлаш олдидан бироз ёнғоқ, есангиз бас, диккатингиз бир жойга жам бўлади, кўяди.
- Анжир ва унинг мураббоси ҳам бош мия учун ўтта фойдали. Анжир қоннинг қулоқлашишига имкон бермайди.
- Ижодий иш билан шугуулувчилар овқатида доимо зира бўлмоғи керак. Зираради эфир мойлари асаб ҳужайраларининг озилланishiши яхшилади.
- Мия қон айланини маромига солища ва унда тўпланинг колган заҳарларни зарарсизлантириша қоннинг фойдаси бекёс. Яхши пишган нокни ҳидлаганда асаб тинчланади.
- Ширин олмани тўйиб ҳидлаш ва истеъмол қилиш мияга ўрнашиб қолган ноуши воеаларнинг унут бўлишига ёрдам беради.
- Кайфият бузилиб, мия чарчаганда мойчечак ва замъарон гулларидан тайёрланган малҳам анча кўл келади.

АГАР ГУЛНИ СЕВСАНГИЗ...

Битта гулдонда хилма-хил гулларни солиб қўйиш яхши эмас. Масалан, марваридгул бошқа гулларни сўлишини тезлаштиради. Атиргул, чиннингулларни алоҳиди идишларга солиб қўйсангиз, улар узоқ вақт яшнаб туради.

Сўлий бошлаган лолаларни ёниб турган лампачироқ остида бироз ушлаб турсангиз, "тиради".

Янчилган ва қанд уласи қўшилган тухум пўчоғи хонаки гуллар учун энг яхши озука.

Атиргул ва чиннингулларни товушга сезигрлиги кучли, уларни хонанинг сокинроқ жойига кўйинг.

Ҳамма гулларга бир хил миқдорда сув қўйиш ярамайди. Баъзи хонаки гуллар кўп сувни ёқтирамайди, бошқа бирлари эса аксинча. Гулларни сугоришида мэъёрга амал қилинг. Гулданга бир дона қанд ташлаб юборсангиз, гуллар узоқ вақтгача сўлимасдан туради.

ТЕТИКЛАШАСИЗ, ДАМ ОЛАСИЗ...

Жасмин гулининг хиди жисмга тетиклик баҳш этади, меҳнат қобилиятини яхшилади, диккатни жамлайди. Айни вақтда миянгиз тетиклашиб, дам оласиз. Гунафша (бинафа) хиди рўйиҳ юзуват беради, дилда ишонч ва умид түйуларини ўйғотади. Аслабларингиз таранглайшиб, жонингиз азобда қолганида лавандани хидланнган. Эндигина очилаётган атиргул ғунчалари эса кайфиятнингизни кўтариб, баҳри-дилингизни очиб юборади. Агар ўюри нафас ўйлали шамоллаганда атиргул бағларини қайнок сувда дамлаб, сўнг ичсангиз, хасталик барҳам топади.

20 грамм атиргул баргини 1 литр сувда қайнатиб соутинг, бу суюклик юзга суртилса, уни тиникинга жозибали қилиб кўрсатади.

Оила ва жамият

Муаллиф фикри таҳририят нуткази назаридан фарқ қилиши мумкин. Фойдаланилмаган кўлъемалар таҳлил қилинмайди, эзма жавоб қилинмайди.

Газетадан кўчириб босилгандга «Оила ва жамият»дан олинганини албатта қайд этилсин.

БОШ МУҲАРРИР: ДИЛБАР САИДОВА

Қабулхона: (Тел. ва Факс) 133-28-20
Табриклар, эълонлар: 133-04-50
Бўйимлар: 34-25-46

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳо наси. Манзиз: Тошкент, Буюк Түрон кўчаси, 41-үй.
Босишига топшириш вақти - 20.00
Босишига топшириди - 21.00

Газета таҳририят компютер базасида терилини ва саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент - 700000
Амир Темур кучаси,
1-тор кўча, 2-йи.

МАХСУС ВАҚТ АЖРАТМАЙ ТУРИБ...

(ИНСОН ЎЗ САЛОМАТЛIGИНИ ТИКЛАШИ МУМКИН ЭКАН)

Қандай қилиб дейсизмиз? Қуйидаги маслаҳатларга иш орасида ёки йўл-йўлакай амал қилиб борсаниз бас, доимо соғ-саломат юрасиз. Ялангёёк юра туриб, обёк учда кўтарилинг. Чукур нафас олиб, оёғингизни ерга тўла босгач, нафасингизни чиқаринг. Автобус бекатидаги ёки бирор нарса учун дўконга навбатда турганингизда қоринингизни ичига тортинг, олтигача санауб сўнг бўшатинг. Бу машҳир орқали белдаги ёғигилишларидаги осонгина кутуласиз. Бадан мускуларини каттиқ тарағлаштириб, олтигача сананг-да, бўшатиринг. Бу машҳир орқалинг чиройли бўлишида муҳим аҳамиятга эга. Мана, сиз ишга келдингиз. Олишининг керак бўлган бирор хужжат ёки қроғ занчанинг қоринанда турган бўлса, шунчак яхши. Оёғингиз учада чўзилинг ва эркен харакат қилиб қўлингизни кўтарилинг. Олган нарсаларингизни бирум муддат балшиңгиз устидаги ушлаб туринг, сўнг кўлларингизни тушуришинг. Сарвомат бўлишингизда бу машҳир фойдалидир!

Сиз иш столи ёки кийм шкафининг пастки жавонидан нимадир олмоқчизиз. Оёғарингизни жуфтади, тиззалирингизни тик қилиб, яъни буказмадан жуда паст эглишига харакат қилинг. Елка ва беллинг гузал кўрнишида худди шу машҳир фойда беради.

ДАВОСИ ЎЗ КЎЛИНГИЗМА

• Карам таркибида глюкоминот моддаси кўп, шу учун ҳам у ракка қарши кучли таъсир кўрсатади.

• Сабзада бета-каротин бор, бу эса ҳужайраларни зарарланышдан саклайди.

• Читрус меваларда С витамины сероб, тананинг иммун тизимини мустахкамлайди.

• Сули ёрмасида эрийдиган клетчатка мавжуд, у холестериннинг меъёрий даражасини сақлаб туради.

• Соя гармонлар алмашинувини яхшилади. Унган будгудаги Е витамини эса юракни соглом қилади.

• Олҳури япрги билан оғиз чайилса, бодомча безларга тушадиган назлаларни қайтаради.

• Мабодо бурнингиз тез-тез қонаинверса, қон босимини ўтчилаш зарур, баъли К витамини етишмайдандир. Бу ҳолда карам, исмалок ейиш ёки қичитки ўтдан шўрва қилиб ичиш лозим.

• Укроп (шивит) бағларни ёки уруғининг дамламаси оғиз яхшинини яхшилади, эмизилик аёл сутини кўлпайтиради, бағламни кўчиради.

• Кашин уруғи бош айланисига даво. Үндан ел хайдори дори сифатида фойдаланниш ҳам мумкин.

• Агар бошингиз қаттиқ лўйилаб оғрий бошласа карам бағларини (сувчи чиқуна) эзиз, сунг чаккага ёпишириб, устидан докса бағлаб қўйинг, оғрик тўхтайди.

• Сурма кўзининг соғлигини яхшилади, кўз яратидаги чиркни йўқотади, милкдаги шамоллашларни туздатади.

• Ялпиз меъданни мустахкамлайди, сариқ касалини бартараф қилади.

• Асални танглай билан эзиз сўрсангиз бодомча безлар ишини яхшилади.

• Равочнинг сиқиб олинган суви кўз нурини ўткир киласида.

• Майиз буйрак ва қовуқдаги иллатларга фойдалидир.

• Лавлаги баргининг кайнатилгани оловдан кўйнганға фойда киласи, асал билан кўшиб суртилса темираткини тузатади.

ГУЛЖАМИЛА тайёрлади

Республика Байнайминал Маркази директори ўринбосари Муноҳотон Нурматова ва Узбекистон Миллий Университети профессори Махмуджон Нурматовга ўғиллари

ЖАВЛОНБЕККИНГ

бевакт вафоти муносабати билан чукур таъзия изҳор этамиш.

«Оила ва жамият» таҳририяти жамоаси ва бир гурух дўйствари

Ўзбекистон Болалар жамғармаси жамоаси Болалар жамғармасининг Самарқанд вилоят бўлими раиси З. Муҳиддиновга онаси

БЕКАХОН аянинг

вафоти муносабати билан таъзия изҳор этамиш.

Газета «Оила ва жамият» 12 июн — 18 июн 2002 йил

ОБУНА ИНДЕКСИ - { якка обуначилар учун 176
Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот кўмитасида № 33 рақам билан рўйхатга олинган.
Буортума Г - 3126. Формати А-3, жамъи 2 босма тобоб.
Бахоси эркин нарҳда. Адади — 30 000
Сахифаловичи — Жаҳфар ЖАББОРОВ,
Рассом — Набиён ХОЛМУРОДОВ,
Навбатчи - М. СОДИКОВ.